1

کۆسار

گۆڤارێکی ئەدەبی ڕووناکبیری گشتی وەرزانەیە
ژمارە ١ کانوونی دووەمی ٢٠٠٠ ساڵی یەکەم

* ڕۆژێک دێ لە خێرایی ڕووناکیش
تێدەپەڕن ،بەشەریەت دەچێتە
ئەودیوی فیزیا

تەورێک :
بۆ ناسنامەی فیکر و ئەدەبی نەتەوایەتی.

مێژوو بەکوێری ئەڕوا!

ژمارە ١ ساڵی 2000

مسعود محمد

سەر عەقڵ ، وەزەکارو کاردانەوەیەک
بەرهەم هێنا ، بەهەل گەوج کردنی
یەکانی ئەموت و دەوڵەت . وەبەسەر
یەکان ، ئەزەدی محافیزەکار بایەخێکی
بەرەو پێش چوونی کۆمەڵناسی گشتی
کۆمەڵایەتی بەبەرژەوەندییەکانی دەوڵەتی
ڕەخنەگری بەردی سەند لەبەر ئەوەی
بەرەو هەڵسان بەشیکردنەوەی کرداری بۆ
ی و دیالێکتیکی دا ئێنجیەرێ بۆ گۆڕینی

ی یەک کە ،
بۆرژوازی ، و لەدوایدا پێشکەوتن ئەمەو
ی کە (مارکس) ە لەسەر شانێ بۆ ئەوەی
ی کۆمەڵایەتی ئەورووپایی .
ئەوەکا بوو لەبەرهەم دەربارەی کۆمەڵناسی
اوە لەسەرەتی سەرکوت کاری گەشەدوەی

یشکەش کرد بەش بۆ توێژینەوە ، وەرگیی بێ

ی لەناوچوون بکات ، سەرەوای فراوان بوونی بۆ
ئەم دارشتە محافیزەکار یان شۆڕشگێر بێ ،
شروع ، گەشەوەی ئێستا ئاوی دەنشین بەری
ئەوەکانی ڕاشتکار دایامەرزاند و ئەم بووە
ر دەستی ئەوان .

لە راستی دا من لە چەند روانگەیەکەوە خوێندمەوە ، کە بە خزمەتتان دەگەیەم ، یەکەمیان ئەوەبوو لە ئێمە ، گۆڤاری کۆمەڵ ، لە ئێستا دەردەکەوێ ، هێشتا زمارەیەکی لێ دەرنەچووە ، بەڵام ئێوە بیرەکەتمان هێنا دەکەن ، بەهەندوەری دووهەمیشم ئەوە دەبێ کە شتی وەک (سەرگ زانی) لەگەڵ ئێوەی بەرژەدا ئاخاوتن دەکەم ، جیز دەکەم سەرەتای ئاخاوتنیشمان بەوە دەست پێ بکەین .

هەڵخوەرتین ، ئەوەی کە ئێستا و گەرمایی روناکایی هەیە ، ئەوانە دەمێنێتەوە .

لە بۆ ئێوە ، لە بۆ ئاینەدە ، ئەمن ئەو شتە لە زانی خوای دا ، بە دیاریەکی ژێنگ و پێک و دڵپەسندە لای من ، هیچ گەمیەم لێ نیە ، هەتا ئەگەر ئەوەی سەبەبو هەرچی دەمێنی لە سنوور ، ئەوە چاترە ئەوەی گەریەکی خاوەن رەنج ، خاوەن فیکر حەدیسی بکرێ ، هەر جۆرێکە قسەی باش دەکا ، وەک قسەی خۆزێیە لە پەنا لە ئەدیبێت قسەی خۆشەی بەهەزەمی

قسەی خۆزێیە لە پەنا ، لە ئەدیبێت
قسەی چاک ئەمن بە قازانجی دەزانم

، ئەمرۆ لە هەمووو مەقەرەکەدا ، دیارەکان زۆرن ، گوڤار و چاپەمەنی یە ، ئاخۆ ئەم دیارەیە بە دیارەییەکی پرشنگدار و سەرەتایەکی رۆشنایی و بزووتنەوەی فیکری ئەدەبیەتی لە قەڵەم دەدەین ، یان وەک شتێکی بێ بەرنامەو زۆرێ و بۆرێ ، راستە زۆری ئەو چاپەمەنیانە شتی ئاوازی گەورەبوونەن ، ئاخۆ ئەویشدا جۆرێک لە (اسراف) پیشەیی بەسەرمایە لە ئاینەدە دەستمیر دەکات ؟ .

بەڵێ منەوە نووسین و بڵاوکردنەوە شتێکی حەزلێیە ، ئەگەر گوردەکە وزەی ئەوەی هەبێ بەرەوپێی بەخۆ بڕواتە پێدا ، بەرەو هەورزا و بەرەو هەورز لە زەمانێکی ئاینەدا ، باپێم بە شێکی زۆری ئەو شتانەی دا ، کەمێ سوودی لە

دەزانم ، ئەوەش قسەیە دەکە ، ئێگەرێ بە گەشەی مرۆڤتی ئەوە بکۆژێ ، ئێگەرێ با ئەو ئاوەش بۆ خوای گەشە بکاو چاکە بە شتێک بگەیەنێ ، ئیتر بە داخەوە ، بەداخەوە ، بەداخەوە ، ئەو ئەمەرەشەی کە ئەمانو ئێوە هەیە لە زۆر لاوە ، ئەمڵا هەر بە ئاینی رۆشنگەریەوە ، لە زۆر لاوە خوای زەرەر ئەکا.

لە ئاواتی رۆشنگەرییەکەدا ، جۆرە چەشنی بەهەندییەک و جۆرە ئێک ئازادییەت لە هەرچی سەری هەرێدا ، ئەوە زیان دەدا لە رۆشنگەریەکە ، زیانیش دەدا لە گۆرەپانی یەکە سیاسیەکان و دەست رۆیشتوەکان ئەوە باڵێین کاریگەری ئەوانە ئیبرسرون بۆ ئاخەنگرتنی رێگای بەرەو پێشەوە چوون

● بەر لەو چاوپێکەوتنی بیرەوبوو بەبەرنامەیەک ئاخاوتن لەگەڵ ماموستا مسعود محمد دابنێم بەڵام لە ئەنجامدا نەکرا ، لە مالی ماموستا عبدالمجید شیخ نوری جەمال زادە بە خزمەتی گەیشتم بە خۆو ژیانێکەوە و هەندێ پرسیاری ئاماده‌کراو ، بەڵام بوو ماموستا ئاسانی خوای نیشاندا ، بەڵام کاتی پرسیارەکانم خستە بەردەمی گوێی ئەمە پێویستی بە ئاشتی گرنگی بکات ، هەروەها پرسیارەکانیش باسەکی بگرین ، هەرچەندە پرسیارەکان سێ بکەن ، دوایی وەڵامی دەدەمەوە ، دوای گەڕانەوەی بەرێزیان ماڵێکی تر بۆ ئێوە ، چوینە خزمەتی و گوێی

(وەڵامی ئازادەم پرسیارەکانم بەرکردووە ، وابە بەهێز بەرنامە بە شێوەی (گفتگۆ) ئەم لیکە سازکرا) .

ژمارە 1   سالی 2000

ئەو بوارانەی کەسایەتییەکان تێیدا دەرکەوتن بەسەرەو
ڕووناکبیری ، بەهەرەو هەستیاریەتی ، بێ گومان
کەوتنە ژێر بەهرەی ڕۆشنبیری گەورەی
نێو ئەوان . لە خۆی بێ ڕووناکبیرییەکی پەنجەر
... بەدەستەوە نابێ لێی بکا دەبێ خۆ
... بەلای جوانیدا بڕوا . ئینگلیزەکان شەرە
... شیعری ، ئەوەندەی دەبێ بە خوێندن
... ئەگەڵ حەق بێ ، هەتا ئەگەر بەراوردی
... ئەی عاجز بێ ، چونکە لە ئەدەبی ئێمە
... ئەو خەڵکە وەک شتێکی تێگەیشتن
... ، فیکر و ویژدان بە جێی ئاوای لێ
... ، ئەویش ئاوا دەمێنێتەوە ، جا بە بڕوای
... ئەو تیۆرەوە ئەمن بە پەسەندی دەزانم

مامۆستا مەسعود محەمەد ، مەلا ...

• مامۆستا بەهرەکانی لە ژیانی نووسینەکانتا ، هەست دەکەم ئەوەو گەشبینی ، بەرامبەر ئایندەی مرۆڤایەتی بە هەر جۆرێک ، بە ئەگەری بە شار ئەهێنانی جیهانی ئەخلاقی و ئەکادیمی بەردەستی ئەو ئینگلیزانە . بەلام من لە

هۆکارە سەرەکی و گرنگەکانی ئاو خەونی مرۆڤ خۆی ، کە بەرزترین مرۆڤە بۆ نموونە جیاوازە ئاشکرەکانی بەرهەمی فێلسوفانی رابردووی ئامێرە سەرەکییەکان بوو ، دیارە مرۆ بەرهەمێکی دیار بوو ، بەڵام کە ئامێری تازە هاتە کایەوە ، دیارە بەرهەمەکانی گۆڕا ، ئاخر ئەوەش مرۆڤ هەیە پێنج هەست وەک هۆکاری بەرەو ئەو بەرزبوونەوە ، خۆ ئەمڕۆ ئاوابوو ئەو پێنجانە ڕزگاری بێ و ئەمڕۆ بوو ئەگەر فراوانیان سەیری هۆکاری سێکسی بکەین ، پێم وایە مرۆڤی سەرەتایی و ئەمڕۆ هیچ جیاوازییەکی ئەوتۆیان نییە (ئەمڕۆ) لە خەونی مرۆڤدا ئەمجۆرە دووایی لە گۆڕانی ، ئاخر مرۆڤ تا چ ئەندازەیەک بەرەو پێش دەچێت ، بێ لە هیوا پەیدا و گەشبینی دەبێ ، لە ئاکامدا هۆکارە بەرەنجامەکان وەک خۆیان ؟!

• هۆکاری بنەرەتی تا لە جیهانی ئاژەڵدا ، یەک ئەو هۆیانە بووە کە تێیدا بتوانێ بەرەوپێش بێ بەشێوەیەک گرینگ لە سەر خۆی ئەوە بە ژیانەوە هەبێ لە بۆ دووجەمسەر ، شتێ خۆ جیهانی ئاژەڵ یەک بکەی دەتوانێ ، ئەگەر بەشی ئەتوانێ ئیشەکە ئاوا ، کە دێینە جیهانی خۆمان ئەرکێکی بنەرەتی لە مرۆڤدا وەکە خۆیەتی ، بەڵام ئەو هەستانە جیاواز دەبێ لە

لە ماوەیەکی بە قەناعەتی من پێنج سەد و دووسەد ساڵدا
وای لێدێ هەدا ئەلک ـ شیوعیەت ـ ئەنارشیزم دێ .

• ڕووناکبیرییەکی لەوەوە سەیری ئاشتییەک مرۆڤایەتی دەکەم ، ئەویش ئەوەیە ئەو مرۆڤ لە بەرەی بەیانی مێژووەوە ، ئەو گۆڕانکاریانە کە دەبنە هەڵسووڕێنەری گۆڕانی مرۆڤ بەسەر لە ژینگەی دووروبەر ، بەڵام

بارێکدا کە هەرێمە لە مرشتە بە گەیشتنی خۆی بتوانێ ئەرکی بێ ، تا ئەوەی هەرێم لە مرشتە کەی بێ بە گشتێک شتێ کە ئەوەیکی دەکاتەوە ، وای لێ دەبێ بە شتی جوان و ڕێک و پێک و سوود بەخش ، چونکە وەلێ هەمووی دەبێ

قسوەت و دەست درێژی ئەنجامی باشی هەبێ ئەگەر بەشەریەت خۆی ئەبڕێتەوە ، بە پێی ئەو تەفسیر چاوەڕوانانەی ئەو وڵاتانەی کە پێشکەوتوون ، هەنگاوی زۆر بەرەو پێشەوە دەهاوێن ، لە ماوەیەکی بە قەناعەتی من پێش سەد دووسەد ساڵدا وای لێدێ هەمتا ئەتک ، قسوەت ، بەکو ئەنارشیزم دێ کە حکومەتی نیە ، رۆژێک دێ بەشەریەت دەگاتە ئاستێک ، کە ئیتر پێویست بە حکومەت نابێ ، جا لەگەڵ جێی ئەو بوونەوەرە ، بەتایبەت لە جێیەکی وەکو ژاپۆن ، ئۆتۆمۆبێلیش دەڕوا لە جیادە هەمووی بە کۆمپیوتەرە ، خۆمێکم باسی بۆ کردم ، گوتی لە شارەکەی ئێمە (٣٠ کم) ماوەی لە بن ئەمرەی هەموو ، بە کۆمپیوتەر

رێگا ئاشکرا دەبێ ، ئەوجا لە ماوەی سەد ساڵی ، لە ماوەی دوو سەد ساڵی ... هتد زەمان ئەوە ئەکەشف ئاکا ، بە قەناعەتی من ئەگەر بەشەرەکە فەوزیئەو نازانم چی خۆ ئەتۆ نوێ ئەکا ، ئایندەی مرۆڤ گەلەک گەلەک رووناکە ئەوەی کە ئێستا پێشبینی دەکەی ئەو (خۆزە میدالتی) کە ئێستا دەڵێن ، دەڵێن ئێستا ئەفغانستان ئایەتی ئاتەرەکەی هەر بخوێنی ، ئەدەبیاتیە لە بەشەریەت ئەوە بەشەری بەڵام فەوماوە ، خێرەو مەعنای ئەوای تر ئەوە پێ بەکەشەوە و بە زیاتیەوە بە قەناعەتی من گەشبینم لە بۆ ئایندەی مرۆڤ ، جا ئێمە چەند دەخۆین و چەند دەبرێین ئەوە شتێکی ترە ، کە بێینە سەر مەسەلەی کورد ، فەزیە

رۆژێك دێ لە خێرایی رووناکیش تێدەپەڕن ، بەشەریەت دەچێتە ئەو دیوی فیزیا .

ئۆتۆمۆبێلیان لەسەر ئەخوری بە بێ سایەق ، یەک هەڵەی ئێستا ئەبوو ، ئەو زانست و زانیاریەی کە ئێستا هەیە و لە بەرەو دابە هەڵبێتە شتی ئەگەڵتیف هەن لە جیادوور ، بەڵام لە هەمان کاتدا هەنگاوەکانی زانستی گەلەک گەلەک بەهێزترن ، لە و حیزە کارانەی کە پیاوی خراپ پیاوی کەوەدێن ، پیاوی دژی مرۆڤ و شەخوێن و بە ئەماع ئەوانەی مەحالیان ئامێرێ چەکی بەهەرە چەک بەرەو لەگەڵ ئەو زانستەی بکەن ، کە ئێستا لە ئاسمان دەگەڕێ ، رۆژێک دێ کە ئەو خەڵکە دەگاتە خێرایی رووناکی ، بە قەناعەتی من

دەڵێم چ بە لێکۆڵینەوەی زانستیم لە لایە ، بەڵام ئیحتمالم ئەوەهایە کە رۆژێک لە خێرایی رووناکیش تێئەپەڕن ، بەشەریەت دەچێتە ئەو دیوی فیزیا ، زانستیەکانی کەونی هەموو لە شتێکی تر دەبێ

هیرسبارێک دەربارەی زمانی کوردی ، وەک خۆت گوتتی :

ئێمە ٢٥٠٠ ساڵە لە مێژوو بەدەرین ، ئەگەر فارس بەبەراورد بکەین کە ئەوان بە پێچەوانەی ئێمەوە خاوەن دەوڵەتن ، کەچی زمانەکەیان وەک ئێمە بێگانە بەسەر ئەکراوە ، هەست دەکەم لە ئاخاوتنی رۆژانەدا زمانەکەی ئێمە پاک و ئەمیزترە ... رات ئێوە ؟

فۆربان پاک و تەمیزی خۆمان وەکو هەزارێکە ئەگەر بێنەی جاک کە ئەبیاتی ئەو جا دەبوون گەلێتان بزانە ، هەزاری فارسەکیە بە خۆ دەنازن ، دەشیانە لە خۆی ئەو کەسەی وەکو عەرەب دەڵێن ، ئەوشیعی زمانی خۆی بەوشەی عەرەبی دەگەڵا پێی لە خۆیشە ، دەنا هەموو گەلێکی حازری هەیە ، زۆری هەیە ، پاشان خۆت دەزانی و خەڵکیش دەزانن ئەمەی

ساڵی 2000 ، ئەمارە

فارسی بە ئێکە لە ئەدەبی جیهانی ، ئەسعودی مەعشەرموو فیردەوسی گاڵتە بێ ، شتێک نییە رەنگە رەقیبی ئەبێ ، مەسعودی هاوچەشنی نییە ، ئۆلێ لە سەر ئەوە پێوانە بکە ئەوە فلانەو ئەوە فلانە شاعیری گەورەشەوەو ئەدیبی گەورەمان هەیە ، سەلای گەورەمان هەیە ، ئەوان بە خۆ دەزانن شەرم ناکەن ، دیاتەوێ دەرەیەکیت کە خۆیان پەسەند دەکەن ، ئەوە دەکەن بە بێ شەرم ، ئەمن و تۆ شەرم لە خۆمان دەکەین دەبێ وشەکەی ئەگەر عەرەبیە بیکەینە کوردی ، ئەگەر فارسیە بە بیکەینە کوردی ، ئەگەر ناژانم چی بە گەلێک جاران شێری ئاگەین ، بێ ئەو سوریەت گەلێ جاران پیاو تێبی ناگا چی دەڵێت ، جیاوا ئێمەگەم کوردەکە سەقلی خۆیشی پەروازێیای زمانەکەی بێ ، وە سەقلی خۆیشی

عەربەکەی خۆی دەیوانی ، چونکی ئەو شتانەی عەرەب پوشی ئاک ئێمە گەمێ ، جا زمانەکەو بڵێین مەعاشەتەکانی کە هەیە ، ئەویستێکی کە هەیە ، شتێکە ئەو شتانەی پارێزگاری لێ ئەکرێ ، بەوەی کە بڵێین زمانەکەمان خاوێن بێ لە وشەی بێگانە و ئەمەشتێکی بە وشەی بێگانە ، ئەما وشەی بێگانە دەست پەرێزی لێ ئەکرا .

خۆزگە ئایا زمان پارێزەکانمان هەر بەشێک نییە لە گۆڵەمکاریەی کە ئێمەی دووەرە پەرێزی شارستانیەت کردووە ، هەر بۆیەش بەشێوەی ئێستا ماینەتەوە ، چونکە خەڵکی بە عەقڵی بوو ، خۆ گونجاو لەگەڵ شارستانیەت زمانی ئەورو جیرانیش بەکاردێنێ ، چونکە زمانی سەردەمەکەیە ؟ .

• خۆزگا ئێمەش وەکو وان بایین ، زمانیشمان وەکو ئیوان باو ، دەوڵەتەکانمان هەبا خۆزگا ئەمن سەد دینارت بەرتیل دەدەمێ وام لە بۆ بکا ، خۆزگا ئەمنیش وەکو فارسان وەکو تورکان ئەمنیش ژانم بام ، بەڵام زۆنێ لەگەڵ خۆم دەکەم ئێستا .

• مامۆستا دەربارەی هەرە پایەی پرسیارەکان ، دیارە جیاکان لە دەرگای هەمەچەشنی بواری فیکری فەلسەفە و زمان و ئەدەب ... هتد ناوە گوتە ئاسایی بە پرسیارەکانی جەفتی ئامێژ بین ، مامۆستا گەرووپکەیەیە جیهانی سیاسەت (فەرموو) ئەمریکا ئەمرێ وەک ئاگە زەبرێک بە ئایەت دوای رووخانی سۆڤیەت کە ئەمرۆ (ئەمرو ئەفی) دەگا و ، ئاخۆ ئەو هەموو خۆ لێ هەلگێڕانەی ئەمریکا لە جیهانی ئەمرۆ راستوانە

خۆزیا ئێمەش وەکو وان باین ، زمانیشمان وەکو ئی وان باو ، دەوڵەتەکمان هەبا
خۆزیا ئەمن سەد دینارت بەرتیل دەدەمێ وام لە بۆ بکە !

• مامۆستا هەر لە رونگەی پرسیارەکەوە ، دەمەستم بەرەست گێڕانی بۆ چونەکەی ئێستان بوو، ئێمە دەرچوومان لە مێژووە

دەکۆنجێت لەگەڵ جیهانی مەدەنیەتدا ، لە کاتێکدا سیاسەتی ئەمریکا بە فرە پێوانەو ئەرزووی جودا ، بەکوردی

...ا ئاشکرا دەبێ ، ئەوجا لە ماوەی سەد ساڵی
...ە ماوەی دوو سەد ساڵی ... هتد زمان شەرم
...ئێمەی ناکا ، بە فەلسەفەی من ئەگەر
...شەرمەکە قومیەتو نازانم چی خۆ ئەعرو ئوتا
...کا ، ئایینەی مرۆڤ گەلەک گەلەک رووتەرە
...وەی کە ئێستا پێشینی دەکەی ئەو (خۆزە
...ەلاتی) کە ئێستا دەژین ، دەڵێن ئێستا
...فغانستان ئایەنی ئافرەتەکان هەر بچوکتی ،
...ەتیە لە بەشەریەت ئەوە بکەوین بەڵام
...وەوە ، خێرو مەتەنی دنیای تر ئەوە بێ
...کەتەوە و بە زیاتیشەوە بە فەلسەفەی من
...ەشیتم لە بۆ ئاینەی مرۆڤ ، جا ئێمە
...ەند دەکەوین و چەند دەبڕین ئەوە شتێکی
...ە ، کە رێینە سەر مەسەلەی کورە ، فەزیە

...ەپەڕن ، بەشەریەت

...تێکی تر دەبێ
...پرسیارێک دەربارەی زمانی کوردی ، وەک
...وات گوتەی :
...ئێمە ۲۰۰۰ ساڵە لە مێژوو بەدەرین ، ئەگەر
...ارس بەسەرەوە بکەین کە ئەوان بە
...بەموتەی ئێمەوە خاوەن دەوڵەتن ، کەچی
...ەتەکمان وەک ئێمە بێگانە بەسەر ئەکراوە ،
...ست دەکەم لە ئاخاوتنی رۆژانەدا زمانەکەی
...یمە پاک و ئەمێز ترە .. راتی ئێوە ؟
• ... تورسان پاک و ئەمێزی خۆمان وەکو
...مزاریکە ئەگەر ببەی جلت کە ئەبیوتی ئەو
...ا دەبیەوێ گەلێتان بوی ، هەرزای فارسەکانیە
...ەمۆ دەنازن ، دەڵێن لە جوی ئەو کەمدا
...کو عەرەب دەڵێ : ئەوشیعی زمانی خوای
...وشەی عەرەبی دەکا بێ لە خۆشیە ، دەما
...ەموو گەلیەتی حازری هەیە ، زۆری هەیە ،
...تان خوت دەزانی و هەنگیش دەزانن ئەمەی

سیاسەتی ، لەگەڵ ئێرانـی بەهێزەکان بە
ناوچەیەکی گەش ئاگاوا بەرەوە ، بەتایبەت لە
دیوانی ئەمریکای مەعەتی دا
، ماموستایەکان لـە وەزیرەکـانی دەرەوەی
ئەمریکا و ئێمەکەم دەبێ ئاگیزە دەکن ،
گرنگی ڕۆژئاوا ئەوەیە بەرپرسیارانی ئاوازەی
شانی دەزانن ، ئەمریکا بە هێزی سیاسەتی
نییە ، ئەوە قسەی ئەوە ، کێشی خۆیەتی . ئەو
قسەیەی ئێمە کردووە ، ئەمریکا بڵێین و نەڵێین
ئێستا یەکەمە لە عالەم ، لە لایەنی ئابووری
تەکنیک و زانست و هێزی وە لە لایەنی هەتا
هەرچی ناوی لێ دەنێی ئەوە گەشە نییە لە
بۆشایی نەهاتووە ، ئەو هەموو ئازادییەی
بڵێین لە ئەمریکا هەبووە ، ئەو هەموو شتانەی
کە لە ئەمریکا هەبوو ، پەلی هاویشتووە بۆ ئەم
دنیا یە ، ئەو دەکی زۆریان هەبووە ، بەرۆیەکی
سەیریان بە خۆیان هەیە ، بەهەر قسەیەکیشیان
زۆرا هەیە هەتا مەسەلەی ئەمن ئەمەنەوانی تا
لە جۆرێکی خوێندەوە (سارایین ئوتیری)
خۆی نەکشتوە و کوشتوویانە ، مەسەلەی گەلێک
قسەی لە ئەمریکا هەبووە ، ئێستاش هەیە ،
بەڵام لەگەڵ

لێ دەکەین لە ئەوان لە میانەی هێزی تۆڕی
ڕووناکی و هەرچی هەیە لە دەست ئەمریکایە
، ئێستا دەمەوێ شتێک دروست بکا لەو
ڕۆژهەڵاتـدا ناوەراستدا حەزی لێ ڕوسیا
بگۆڕێتەوە ، هەر دەکا پەیمان لەگەڵ هەڵبەتە لە
دەستەکەی ناچن ، ئەو وڵاتانی لە بۆ بەهارێ
وەکو بۆشاییەکە دەبێ ، چونکە ئێستا بەراستی
بۆشایی یە ، پشت بە ئێران نابەستێ ، وەکو
پشتی پێ دەبەستن کە ئەوان لە کەناری خۆیان
بێنە خوارێ ، بێنە جیهانی ئێستاکە ، وەک ئەو
قسە لێ پێ دەمەنداو نەزانم چی و حیکایەتی
هەزارو سێ سەد ساڵی ئێستا بۆم دەگێڕنەوە ،
ئەوە دونیا بەوە دابین نابێ ، وەک ئەمن و
ئاسایش و سەقامگیری و ، چونکە ڕۆژهەڵاتی
ناوەراست ڕێگای سەرەکی ئابووری و سیاسەتە ،
ماموستا هیوا من زۆر جارم گوتووە ، نازانم
ئەمڕکە مەسەلەی هەیە یان نا زۆر جارم گوتووە
لەوێ دەسەڵاتی گوتووە ،

ئێمەکە کوردیین ناگامان لە خۆمانە دەوە
دراوسێ بە ئاکامیەکی ناخۆش ، لە هەموو
لایەکەوە ، ئێمە لە حەسی دابین ، بەڵام ئەوەش

ئەوەی کە ئابووری ئێمەی پاراستووە لەلە خۆمان ترسناکتر نیشتمانەکەمانە

ئەوەشدا ، ماموستا لەگەڵ ئەوەشدا دەستووری
گۆڕەپانیەکیان ئێمە ناچین ، ئەو شتانەی گرا
لەگەڵ سەرۆکی ئەم دەوڵەتی سەیر بوو لە بۆ
ئەمریکا کە ئێستا ، سەرۆک ڕانماوستا زۆر
جیاوازی ئەوەیا شتی شەتانی لێ لەگەڵ بێگانە و
دوایە فاکتۆرێکە ئاگەلی بوو ، گەڕاوە جێی لە
خۆی ، ئێستا ئەو لە هەموو عاڵەمی زەمان دەرێژ
ترە ، وەکە ئەمریکا لەگەڵ هەموو عەیبێکی کە
عەیبـەکی ، هێزەکـەی و زانسـت و
ڕاشتەکانی یەکەمی ، گوە چونکەم هەرچی ناوی

کە ئابووری ئێمەی پاراستووە ئەوا خۆمان
ترسناکی نیشتمانەکەمانە ، چونکە لە
ناوەراستی ڕۆژهەڵاتی ناوەراستدا
نیشتمانەکەمان خەتەرە ، بۆ خۆمان ئاگا نییە
چین ، هەتا بە نموونە دەڵێ هێناوەتەوە ، چونکە
ئەو نموونەیە لە ئەوروپای خستووە تیایە ،
یەکگرتوو دەستکەوتە ، پێشتر ماوەیەک تورک و
عەرەب و سووریە ئەسەر ئاو ڕێک کەوتن ، نازانم
کۆبوونەوەیان چی ، گەلێ سەدان هەشتای ئاوەکە
لێ گۆڕیوە ، بەڵام کوردستان دەنگی نییە ، ئێمە

بۆ خۆمان لە راستی دا گەلێک دوا کەوتوین ، بەڵام نیشتمانەکەمان خەتەرە ، خۆشمان لە نیشتیمانەکەمانەوە ، ئەمریکا کە بڵێین شتێک دەکا بۆ چەشنێک عەرەبی ناوی لێ دەنێی و بۆ ئاوێتەی ئەو پارچە زێدە بیان و ئەوینی کوردستان ئەو جێگە خەتەرە لە عالەم دا ئەمریکا موەکین نیە وازی لێ بێنی ، ئەنجا ئەگەر شتێک رویدا لە هیچ حیسابان دانەنی ، جا نازانم فەسەلکمان لە پێشەوە لە کوێوە هات ، لە ئەمریکا هات وانەبوو ؟ (بەڵی ئەمریکا لە بەرامبەر جیهان) ئا ئەمریکا وەک عەرزم کردن لە شاخی گرنگەوەی خۆیدا با بڵێین لە موەلەن شاخی گرنگەوەی خۆیدا ئەمک لە ئەتلەسیل لە سەرچەم شاخی گرنگەوەی خۆیدا سەرکەوتووبووە ، بەرپتانیاو ناتی بەرپتانیا و ئەوی دی هەمووی خەریکن لەسەرێ راوەستن بەرامبەری بڕیان ناگرن ... ئێ ئەوە گەلە نیە ئەوێستا .

خۆ بەخۆدا ئەمن وەمیە بڵێم خۆشم ئەوەی ، چوونکە دوو ئەقسیم پێنجی کوردستانی عێراقی دایە بەخەیە بە ئەقڵەوە ، کوردەکە هەمووی دەرگرا لە دوو ئەقسیم پێنجەی کە لە ئەو کۆڵە خۆ قەت لە بیری ناکەم بەراستی ، وە گەیشم گەلێک زۆرە بەڵام هیچ دەستەڵاتم نیە

* بەرای بەرێزتان لە سەر فۆسیئت بوون ، هەموونەکە خوات گوێشی مرۆڤ لە سەرەتاوە فۆسیەتی لە ئاسمان وەرگرت ، پێتان وایە ئایندەی مرۆڤایەتی دوای گەیشتنی بە ئاستێکی بەرز لە مەدەنیەت

* ، پێویستی بە ئایینی جیاواز دابێ لەمەنیەت گردی خوای خۆی بە کامڵ گردنی ئایندەکانی ئەو بەسەرهاتی سەرچەم ئێرەوانیە فەلسەفیەکان ، ئاخو مرۆڤایەتی بە بێ فۆسیەت حەلّ دەکا ؟

* قۆربان ئەمن گوتومە ، لە چەند دانیشتنێکا گوتوومە ، هەنگاوی عەرە گەورەی مرۆڤ کە ئەوکە قۆناغی مرۆڤایەتی بێگومان حەیوانات هیچ ، کە داخیلی قۆناغی مرۆڤایەتی بوو جا لە ماوەی دەهەزار ساڵ ، ئەنجا هەزار ساڵ ، سەد هەزار ساڵ ، چەندی ناوی ئاینی گەلی خۆتە ، ئەو بەشەرە هەنگاوی عەرە گەورەی ئەوە بووو کە ئێی گەیشت ئەو ئەسمانە ئەمری ئەو ئاغاوی ئەمری ئەوەی ئەوی ئەمری ئەو ئرۆیکەوە و ئەمری ئەو شتە حەقایقە ، ئەوەتە هەمووی حاکن ، بەڵام ئەوی ئەو هەمووی ئاسمانان (فۆسیەت لە سەماویەتەوە هات) رۆژ و مانگ و ئەستێرە ، بروسکە و نازانم عەرەبی ناوی لێ دەنێی هەرچی ، ئەوە هەمووی لە مەرموی ئێزەدی مرۆڤە ، هەمووی لە مرۆڤ بەشتر و بە هێزتر زۆر دارتر و ئاشکراتر و رووناکترە ئەوانی دی هەرچی ئەوەن ، هەمووی هەرچی بەختی (عەلەم) ئیشکی نیە ، بەڵام ئەوەتە هەمووی ئیشکا دارن هەمووی ئاسمانانی ئەو فۆسیەتەی کە لە ئاسمانەوە پەیدابوو بە قۆناغەتی مێ هەنگاوێکی پەنجار پەنجار پەرین بوو هەشتا لە مەسەلەیەکی زۆر تا جا دەهەزار ساڵ بوو پەنجا هەزار ساڵ بوو گەیشتی خۆیشی ، بەڵام فکری پەیدابوونی فۆسیەت ، دایەنۆیەکی زۆر زێدە بە هێز بوو بۆ ئەوەی بەشەر پێش بکەوێ ، چوونکە شتێکی دۆزیوە کە عەرەبی حەیوانات عەیە نازانی بیدۆزێتەوە ، خۆشی پێشار ئەیدۆزێوە .

بە قەناعەتی من ئەو فۆسیەتە لە ئایندە ، هەشتا ئەگەر بڵێین و بڵێین ئەمیان ئەموو ئەگەر ئەوان ئەموو بەرزبوونەوەی مرۆڤایەتی کە دەگاتە ئاستێک حەشل دێ بە ، وەکو

مەکینەی ئۆتۆمبێل ئەتێرە ئەوێ خەڵک پەیدانی ئەوێش پەیدا دەبێ .

وەلا رۆژهەڵات دڵ ئەو بەشەرێمێتە دەشی ئایە هەربۆخۆی دڵ ناپە خەڵکی بە ئاشان بگەیەنێ ، چونکە خوای زیان باز دەبێ . وەلا رۆژهەڵات دڵ خەڵکەکە بە بێ ئەوەی ئاواری گەلی بێ بەینە ئی ئایینی و بێ بەهیچ کێ ئازانم چی و لە خوا لەگەڵ بوونی ئەمراتیزی لەگەڵ بوونی بڵێم چی ئیلتیهاو هەرچی ئاوی لێ دەبێ ی ، بەلام ئەو حەرکەتی ئەم دوورەی ئۆدەمینەوە ئایەتی زیاتر رۆیی بکا ، ئێستا خەو خەڵکەکی زۆر ئەگەر بۆی بەوێ هەموو شەوێ دزی دەکا ، بەلام لە ترسی دەنگاو لە ترسی موسیمانە دزیەکە ناکا ، تەنیا ئەگەر زانی ناگرێ ئەوجا لە هەزاری یەک ناگرێ ، دەلا ئەوی دی دەگیرێن ئەو جا بە قەناعەتی من ئایینەکان مرۆڤایەتی ، دیسانەوە دەڵێم بە قەناعەتی من ئایینەکانی مرۆڤایەتی لەسەر عیلمانیەت دەروا . بە قەناعەتی من وە عیلمانیەتیشی بە بەرپەوە هەیە بزیەتی و بەرە بە خوای بەدو بەرەو بەردەوام بێ ، شتی زۆر چاکیش بکاو شتی زۆر خراپیش بەر ئەخۆش بکەو ، قەناعەتی من ئەوەیە نییە هەرموو جوانین یان پێشبچ دەبێ ، هیوا دەخوازم بەردەوام بێ بەکەیفی خوای ، بەلام ئەوەی کە بزانێ دەرە با بڵێن لە بەرەی عیلمانیەتەوە دێ ، ئێستا مەسەلە دیموکراتیەت چ علاقەی بە دینەوە نییە ، دە دیموکراتیەت گشتێیە ، مەسەلە ، هەموو شەعبی گشتیە سەعاویەکانی لاوە شەعبی دونیەویان دەلا هەر رێگە و بریکە ، رێگە و بریکە ترە لە ئی شتی تر ، هەڵە هەڵسوکەوتی دڵ و ئازانم چی و چی قوای لەسەر دەقو ئەوێ تر دەڵێن ئی ئۆ دروێمو ئەوان بۆ خۆیان دینیان مەزرانووە ، بە پێی سەردەم و داخوازی سەردەم قالۆتیان داناوە ، حزبێک دێ کەس لە وڵاتی بە مەعنی بوو کە پێی راهاتوون بە مەعنیەت ، دیموکراتیەت دەچێتە ناو هەڵبژاردنەوە کەس کەس ناگوڕێ ، کەس کەس زەدە ناکاو کەس کەس رەزیل ناکا ، حزبێک سەر دەکەوێ حزبێک سەرناکەوێ شتێکی گەورە ناقەومێ بەلام لای ئێمە ئەگەر بڵێین یەک لە دوو حزبەکان بردنی دەستی فلانە حزب قبوڵ ناکا وەلا قبوڵ ناکا یەعنی قبوڵ ناکا شکست بخەن ئەوەهەکی بێ ، جا ئەلاک هەر ئێرە وایە هەموو وڵاتی دواکەوتوو هەموو دەستی لە پێنە فلانی ئەو وقیمە گرتوە ، کە لە دەستی دایە نایەوێ لە دەستی فوتار بێ ، بەلام وڵاتی بە مەعنی بوو وانیە ، موئەسەسەی ئایینەکەی رۆوڵە ، تەنیا ئەگەر بڵێم چی ، ئەگەر دەبێنگیەکی لە ... بەهەر سوارێ سەری ئەو زۆرێنەیە بێ و پەیکەی بگرن بە قومەتەی زەرای و ئەوێش شتێکە گەلێک دوورە ، بە قەناعەتی من گەلێک دوورە .

* مامۆستا لە رۆژنامەی ((کوردستانی نوێ)) ئەوەرێک بە ناوی مەلەکی کەرکوک کراوەتەوە لە سەر پێشنیاری بەرێز مام جەلال ، رۆژنامەی نووسەران رای خۆیان لەسەر دەگۆڕنەوە ، ئەو مەلەکی کەرکوکە پێتان وایە سەرەتایەکی دەبێ ، رای بەرێزتان ؟ .

- مەسەلەی ئەو کە ئەرکێک هەموو ، بەلام دەتوانی دەستی ئێوەردەن و پێوەی خەریک بی چ زەرەریشت بێ ناکا ، کەسیکت لەسەر نییە روون کەرەوەتە ، دەگەیەنە ، جا بۆ نەکرێ ئەمن لەگەڵ ئەوەم کە بکرێ بۆچی نەکرێ .

* مامۆستا ئەگەر هێنێک پێناسە بە کوردی وەلامیان بدەیتەوە

• چۆن ؟ ! (ماموستا محەمەد گورانیەن پێناسەیە بۆ نموونە ((مەحوی)) مان چۆن بۆ دەناسێنی ؟

• ماموستا من مەحویم خوێندۆتەوە بە شێوەیەکی عابر ، بە حەقیقەت مەحوی هەروا شان بەشانی ((نالی)) دەروا ، شاعیرێکی زۆر گەورەیە ، بەڵام ئەمن دەرسم نەگرتووە ، وەکو ئەمن جێ لە خۆی مەکتەبی بووە خوای لە نالی بخۆشێ ، هەتا هێندێ جاران دەتوانم ئەو هەستەی لێ بکەم کە پێکیشی بکەوێ .

هێندێ شیعری هەیە وەکو دوو و سێ و چوار نالارێکەوە جونکە زۆر داخراوە واتە زۆر جێی لە موتالەعە بۆ لە نالی لە بەحرە شیعرێک ، مەحوی بەحاڵ لە شاعیرە زانا ، رەنگە ئەمەشەت عمری لە خۆی گرتبی کە لە مەجیزی هەموو کەس دانیە ، بەڵام ئەو [illegible] گرووپەتی کاکە نیە ، ئێستا وشیە ، بڵێم شیعرەکانیم ، بەڵام خوێندوومەتەوە [illegible] نووسیوە ساڵەک لە ساڵان بۆ سولەیمانیم نارد ، باسێکی دوور و درێژم نووسیوە ، مەدحێکی چاپیشم کردووە ، بەڵام ئێستا لە گەم نییە .

• حاجی قادری کۆیی (گەرچی زۆرت دەربارە نووسیوە)

- (دوای رۆمانسێکت) وەکو حاجی قادر ... رەنگە بچوێنرا بە ئەستێرەکی کە دەمەزرێ شێوازێکی زۆر (بە گەشاوەیەکی زۆر ، لە [illegible] هەتا ئاخری حاجی قادر ئەوها ئەشیە [illegible] ، لە سەقافەتی کوردی ، لە [illegible] کوردی ، لە ئەتەوەیەتی کوردی ، بە هەرچی شاو لێ ئەتێی [illegible] بووە [illegible] زۆری بەخۆی بووە ، لە [illegible] هیچ کەسایەتی [illegible] ، [illegible] لە بۆ کەس دانەوەتەوە ، تەنیا بۆ ئەو

کەسانێ کە برادەری خۆی بووە ، کە کاغەزی نووسیوە لە بۆ باپیرم برادەر بووە .

کە هەتا شێوازیی لە بۆ بەرنی ئێلی دێ ، حاجی قادر جەرگی سووتا بوو لە بۆ گورە رەنگە بەعزە ئەفکاری وەکو خۆی نەبووبێ ، بەڵام پەیامێکی دڵسۆزانەی تێدا بوو ئەگەر پەیامی وەکو ئەو ویە ، وەکو شێوەیەکی لە ئاسمانی دەزانێ و حەیاتەکەی بە سەر دەچێ حاجی قادر زۆر بە زەحمەت خەڵکی مەکانێ ، زۆر بە زەحمەتە بە پێی ئەو زەمانی کە تێیدا بوو ، رەنگە نزیکترین کەس لە بۆ ئەو بابەم بووبێ ، شیعرەکانی بابیشم گەلێک لە شیعرەکانی حاجی قادری نزیکە ، بەڵام بە داخەوە بە شێکی فەوتاون ، بەڵام حاجی قادر وەکو هەرزم گردی ئەو شێوەیەیە کە دامەزراو و بە کەسی هەتا دەتوێنەوە .

• بەراوردێک لە نێوان حاجی و [illegible] ئەمن ئەگەڵ [illegible] ([illegible]) [illegible] نیە [illegible] بۆ شێکی [illegible] بۆ ئەو [illegible] ... حاڵ کاکە حەمە کە ئەو ، ئەمن [illegible] گوت ، [illegible] (عینها) [illegible] وا گوت گورە گوتی هەر عینها ، هەر عینها - ئە هەتا پێدارێی ((یونس)) زۆر تورە بوو ، گوتی [illegible] لە بۆ پیاوان ئەو قسانە ، بەڵام قسەکان تێپەرین ، خوا عەفوویان بکا ، کاکە حەمە رەش هەر مرد بە ئەو بارە [illegible] .

• ماموستا گیان گەر ((ئاشقان)) جوانە مەرگ [illegible] ، [illegible] ئاسایی خۆی [illegible] ، بەراورد ئەگەڵ ((گۆران)) دەربارەی [illegible] ، چۆن [illegible] ؟

- بە خوێ شێکێک [illegible] ، بە قەناعەتی من شەقڵی [illegible]

• بێکەس نییە ، شێرکۆ بێ کەس گەلەک فراوان تره ، هەتا ئەگەر ئەلمعونێ باسی بکەم ، ئەمن بەمەزە شعری شێرکۆ بێکەسم بەبەر گوێ کەوتووه ، خۆی خوێندوویەتیەوه ، لە بۆ هێنێن ، هێنێتم لە کن بووه لە (مجمع) شێرکۆ هات و بار چەندێکی شیعری خۆی خوێندوەتەوه ، بەلام وەکو گەورەکردن یا بەرزین ناوی دووکەسی هێناوە، جا کە ئێنێ بووه

شەمن گوتم ، هەمێ مردی ساڵب مری گەوره ئەبێ ، ئەوانە بەتەئکیدەن ئەوەش نابێ ئەبێ لوخۆیان بەوانە هەڵەوەستی ، ئەوجا هێمن هەرێك بوو هەرشەعری ئەگەلێ بکا ، شیعرەکە ئەوەندە جوان بوو جا بواری زۆر واسیع تر بوو گەلەك لە بواری دەشاری ... جا چی بێ دەلێین ئەوەشت پێ بڵێم ئەوەی بەراوردت کرد (بەراورد لەگەڵ گۆران) لەگەڵ گۆران گۆران زەکاوەتێکی باشی نواند کەشێوازی شیعری گۆری ، دەنا ئەگەر خۆی ئەسیری شێوازی جارانی شیعر کردبا ئەوه نەدەبوو ، کە ئێستا هەیە ، جا ئەوەش وانە دەڵێیش خۆی پابەندی شێوازی کۆن نەکردووه ، بەمەعنای شێوەی هەرمووان ؟ لەگەڵتم ، بەلام دەڵێنە گۆرانی ، وەك گۆران بوو ئیوس و لێك هات و خەلکەکە هەمووی دەزانی باشی رێك و پێك و جێگای ئیمزاز نییە ، بەلام دەلێر بەیانێن ئەوەندە ئەوێیا بزانین هەمەجیا دەگەیشت بەم بلەیەك ، پێم وایه بی ساڵ زیا .

• هەر لەمێتاسە گوێتنکان ، دەربارەی (موتلەق) شتێك بڵێن ؟

مەبەستت موتلەقی کام شت ، (موتلەقی شتەکان ئەوەی ئەیەرامیەری نیسبیەت دێ)

کاکە موتلەق گەلەك زۆره ، جاری ئەوه ئەمن موتلەقه ، زەمان موتلەقه ، راست گۆیی موتلەقه سەعاتی هەمووی موتلەقه هێرەوە خۆزگەم ئەزانم چی و چی هەمووی موتلەقه ، بە قەناعەتی من ئەمن کە کۆتایی ئی بە ، جوانە جوان نیهایەتی بێت ، گێ دەچی بۆ هەتا ئیرەو بەس ئاخر کە لە ئەزەلەوه دەست پێ دەکا ، تحدید مومکین نییە ، لە کن من یەعنی تحدید مومکین نییە ، کون موتلەقه یا زەمانەن وە مەکانەن .

• هزمایەتی موتلەق و ئەزەلی چییان پێکەوه هەیە ؟!

، ئەزەلی شتێکە خۆی موتلەقه ، ئەزەلی ئەم بەری موتلەقه ئەبەدیش ئەو بەری موتلەقه ، ئەزەلی و ئەبەد دەگاتەوه یەك شت وەك گێرەوە دەگاتەوه موتلەق .

• مامۆستا دەربارەی گۆیه – گۆیەی دوێنێ و ئەمرۆ ، هەروا لە رووی رۆحیشەوه کە لە دایك بووی ئێرەی ؟

، مامۆستا گۆیه ئێستا چی پێ دەلێن ، گۆیه وەختێك شت بوو ، ئێستا کێ ئی ئێستا ئەیه ئەسلە گۆییەکان زۆربەیان چوونەته هەولێر و سلێمانی و ، هیچ خزمەتێك ئەکراوه ، لە ستی گۆیەیه بکرێ ، مەعلومە پیاوێکی وەکو ((مام جەلال)) ی خۆی گۆییه و ، رەنگە هێندێك هەوڵی ئەخیش بەکارهێنا بێ ، بەلام زۆر کەمه لە جاو گۆیه ، ئەو رۆژەی لە وەختی ئەجیبەی خۆشکام پرسیم ،

گۆیه ئەتوسی چەندە گوتیان ئەسلی شارەکە بیست هەزاره ، نۆزده هەزاریش ئاوارەیه بە خۆی ئەکەم بە هەمووی کردیه چل و یەك هەزار ، گوندەکانیش چل هەزارێك دەبن ، سەر لەیەری گۆیه بە داخل و بە خارج و بە ئەزانم چی دەکا هەشتا هەزار بە ئێستا هەولێر

دەمەمەدی هەموو قەزای کۆیەیە ، کۆیە کەسێك ئاوای لێ نەداوەتەوە بە شێوەیەکی کە لێی دووەشاوە ، لە ئاست حاجی قادرو ئەو مێژووەی کە هەیەتی و جەنابتان ئەم ، هەتا مەشهورە پاشاکانی ، یان شێعرەکانی ، شارەکەی سەقەویانە ، نی هەر کەسێکی ، هەر زەمانێکە ، دڵ لە بۆ کۆیە کە کۆیە بگری ، قوربان گردێك هەیە ئێستا پێی دەڵێن گردی (گۆیجەل) گردەکی بڵندە لەسەر رووبارێ دا دەروانی ، گۆیا کۆیی دامەزراندبوو لە سەر ئەو گردەی کۆیەش قەسف پێ دەکرد .

پێنج سەد فەقێ دەچین شەوەکی پێنج سەد فەقێ ! ئاخر پێنج سەد فەقێ کاکە نییە لە و نەمی دا ، پێنج سەد فەقێی شەو گەر چووە ، چووینە سەری ، جیا جیەندیان لێ کۆڕاییە وەختەکیش هەر ئاوی هەمووە گردی شەهیدان ، بەڵام ئاوەکە بڕیبوو ، دەڵێن پێیان دەگوت گردی شەهیدان ، ئۆیەکانیان هەموو هەڵاهەڵا کردو گەنمەکیش ئێستا کوژران و ئاوەکی رۆیی ، مەبەستم کۆیە دەبایە پڕ خزمەت بکرێ و پڕ رێزی بگرن لەوەی کە تا ئێستا هەیە ، جێت عەرز بکەم زۆر ئوقاتی هەبووە لە مێژووی کوردا ، کە باسی بکەن .

• مامۆستا لە کۆیە وەکو ئەستوور هێندێکمان بۆ هاوەشتەوە ، ئەوانە چەندێك دەستی کۆیانی ئێستا هەبووە ؟

• مامۆستا ئەوە زەمانی ئەمن پێگەیشتم وەستایەکان چەند وەستایەك بوون ، تەقلیدی بوون ، ئاخر نەمێ ئەوەك بزانی ، ئەوە بزانی لە ساڵی (۱۹۲۲) ئیوڕێ جومعە ئیمامی حاصل نەدەبوو (واتە چل کەس نەدەبوو) ، وەختێك لە قاموسی سامی نازانم چی پێ دەڵێن (قاموس الاعلام) ی سامی نازانم چی ئاوەکەم لە بیر نەمایە بەتەواوەتی لە هەتەرەی کۆیە دەڵێ قاموسی دەمەزرە لە ساڵی ۱۸۹۸ یان ۱۸۹۷ شتەکی وا دەڵێ هەوتێر شەش هەزارە (سێ سەد ساڵ پێش ئەمڕۆ هەوتێر ئاسی کۆیە بووە) ، ئەوانە لە کۆیە تەکاندوە ئەو شتانە پاشان کۆیەی جاران بە چ دەڵێیا ، چونکە وڵاتی کۆیە زۆر خانەکەی خڕوە ، خانەکانی هیچ نییە ، کە دەڕوای ئەوە (شەقە) بە ئەوە نازانم کۆیە ، هەر پۆشیش ئاشێنی هەر هیچ هیچ کۆیە سەختێری پێشەیە ، ئەمووێنی ئەو ئاوچیەدی دەکرە خەتابیری (قەڵاسێوکە) ی و هەتا لای گەرگۆکی و هەتا دەچووە سەردەشتی و هەتا دەچووە لای (شەقڵاوە) کۆیە تەعزیەی ئەو ئاوچەدی دەکرد ، بەو پێشەسازیانەی کە خەتەکە بە کەکی دەهات ، مەسەلەن سیلای دەکرد ، کورتان ، زین نازانم ئاسە ، ئەمن بە بیرم دەنایە شتەکان چین ، بەڵام ئەوەی خەتەکە پێی لازمە کۆیە ئەوانەی هەمووی بە زیادەوە دەکرد ، زیاتر ئەوەی کە پێێن بە گەنم و جۆی خۆی دەوڵەمەند بووبێ ، یان بڵێن بازرگانیەکی بەکار گەورەی هەبوو پێ ، بازرگانی گەورەی نەبوو ، بەڵام ئەو هەیەتانە تەعزیەی وڵاتێکی گەلەك گەورەیان دەکرد ، یەعنی رەنگە دەتوانم بڵێم بە قەدەر پارێزگای هەولێری ئێستای دنیای تەعزیە دەکرد بەو شتانەی کە پێویستی خەتەکە بوو ، ئەوە ئەما ، جا چی دی بە دوا دادێ قسە بکەم جی .

• باری رۆحییەت بەرامبەر بەم شارە ، جاریکیان گوێم لە قسەی خۆت بوو ، دەتگوت کە سەیری (هەیبە سوڵتان) دەکەم کاتی منداڵی و هەرزەکاری و ئێستا بە چاوێکی تر ، یان بە بازسێکی تر دەبینم ، چ شتێك لای جەنابتان دروست دەبێ ئێستا ؟

• من کابرایەکم بە رێکەوت لە منداڵیەوە ، جۆرە ئەمەرۆزێکم هەموو لە دوازیەوەی شتان

، مەسەلەن ، مەسەلەن ، مـن لـە چـاروڵك هاوینەکی لە چاروڵك کە تەمەنم سێ ساڵی! بووە ، کە گەڕاینەوە گۆیە وام تەسەور دەکرد زیخ ماشەکی تەنیشت کەپرەکەی ئێمە و دەرۆیشت لە بۆ (کانیە حەنتر) و دوشەبەکی زۆر هەرزانە هەمووی هەر زیخ ماڵە ، ساڵی دی کە چووینەوە ، کە تەماشام کرد ئەسڵ و ئەساسی نییە ، ئوەغز ئەلالەی ئێکەوشتم ، یاخود تەغلیری مەساحات لە کەم ئەودەمەدا ، لەو دەمەدا ئەو میلەرانەی کە ئاللە دەیخات یارمەتی من تەسەورم دەکرد ، ئەو میلەرەم ز گەورە بوو بە مەساحەیەکی گەورە ، ساڵی دی کە هاتمەوە تەماشام کرد ، حەقیقەتەکەم زانی ، مەسەلە هەر لەو عومرەدا ، تەعبیری منداڵ شت ئەوەیان لە خەیاڵدا ئەبووە گەورەتر بەغەش ، مەسەلەکە دەڵێی دوور دەڵێی نزیك ئەمن لە منداڵیەکی زۆر زووەوە ، نزیك لەگەڵم ئەوە بوو .

کە دەیان بیستن و لـە دووروبـەرمانن و پێکەوەین ، ئەوەی دوورە لەو کەسەوە ئێمان بزر دەبێ و دوایە دێتەوە کەمان ، بەڵام ئەمەی کە هەندێکە پێوە دووبارە ئەوە لە دەرەوەی حسابی من بوو ، لە دەرەوەی دونیایە لە کەم ، ئەمن لەو شتانەم لە منداڵیەوە ، مەسەلە لە منداڵیەکی پەنجا زۆر هەستم بەوەی کرد لای ڕاست غالبە بەسەر لای چەپدا ، ئەویش چوان لە جێی ئەخوام هات ، هەرنە چاروڵك کە تەماشای بیتوێن لا دەکەی لەگەڵ گرد گوێزان یانێنەکەی ریتوێن زانە بەسەر گرد گوێزان ئەوەیە کەچی لە ئەوی گرد گوێزان دەروا لە بۆ بتوێن ، ئەمن مەرەقەکم هەبوو (بەرزاییەکان) مەسەلە پێم خۆش بوو ئەوی بارزانەی زۆر زۆرتر بوو ، ئەوجا دەچووم جاریکیان لەو لای تەماشای ئەوەمام دەکرد ، مەسەلەن دوو کۆشك یا دوو ئەوو تەماشا دەکرد ئەوەی لای دەستەڕاستم زانە بەسەر ئەولا ، کە دەمگۆتەوە لەو دیوەی ئەوەی لەو لایە بەسەریدا زانە ، دوایە لە کتێبانم زانی کتێبی عباس دەڵێ لای ڕاست موەحەمەد لە سەرلای چەپ وە ئەوە بە خوای ئەمەم چوار ساڵی بوو پێنج ساڵی بوو ئەوەم زانی ئەوجا ئەمەم دەزانی پێم جێ و بەڵام دەمزانی وایە . لەو بابەتانە گەلێك شت هەبوو ، بابیشم زۆر زۆر دڵی بەمن بەدەنی کە ئومێدم بوو ئەیم

* پرسیارێکی رەنگە هێندێك ئاوێتە بێ لەو ئەمەنی کە بەو شێوەیە باسـت کرد ئەغو (العراق) ئەبووی ؟

• ئێنجا زانم ئەبوو ، بەڵام شەوە یەکێك لە شتەکانە ، بروانامەم کەس لە شەوی من لەو دەوروبەرەی کە ئەمنی تێدا دەژیام ، ئەغیری دایکم کەس ئەمنی بەڕووتی نەبوو . بەشێوەی دایکم تەسەورێکە شەوی جێگی زانیمیا لە بەرم ئەدەکرد ، شت زۆر منداڵ بووم ماموستا تەسەور ناکرێ پەنجی ئێستش پێم سەیرە ، ئەمن چوان ئەوەم بە خەیاڵ هاتووە کە ئەگەر جێگات گوڵی سوارێ وێنوە بێ لە بۆ پیاوان غەریبە ، منداڵیم منداڵ بە باوەڕی دەیان بردمە حەمامی خواشەهوت ، ئا ئەویا دیانەکەم ئەمنی بە ڕووتی دیوە ، هەتا ئەمنیان بردە حەمامی (حسن ئاغا) ی لە موزیەکی ئاژیك دەیان ئوشیم جێ لە ژنا بە بە باوەڕی دیاندەوە هەتا نزیك ساڵی وەختێ تەماشام کرد لوکەتك پەیدا بوو چونکە سەیرە ئەی بوو ئەستەغام ئەو گوڵی سوار ئەوەی ئەبیرو کرابوو گـوڵ زیارتی گوتم دەبێ پەم بەشێوە حەمامی لەوان دیاندەن ئەوجا گەڕاینەوە ما لە و بابەتانە گەلێك شتم هەبوو ، بابیشم زۆر زۆر بە ئومێدم بـوو بـەحەزە شـت ڕوویدا ئەشێتەکی گشتیەکەمیان کەم کردەوە

خاسەتەن شتەك هابێ گوتنی نیە ، ئەوە زۆر
زۆر ئەشیرێ ئیكرە سالەهای هەتا ، گرینگ
پەیوەندی بە خۆمەوە هەیە بەڵام ئەوەی دیتم
گرینگ تەسەورم ئەكرد بەشەر ئەوەی ئێستا
پێی ناوترا ملێم چ بوو ، پایم زۆر زۆر بە قوتێم
بوو ، یەعنی مەسەلە مەجلیسی وەعز لی
زمەرانی هەرموویوی گەری دەجال قسەی لێ
دەكەن ، مندالێكی وەكو مسعودی جیا ئەو
وەختی چوار سال و سی سال و نیو شتی
دیبووم ، بە ئاستم بە بیرم دێ كە قسەكەم
كرد ، باسی گەری دەجال دەكەن ، حەفتا هەزار
جولەكە لە بن گوێی یەو ، جیەو ، گوتم
مەترسێن گۆلانی كوێە زۆر ئەسڵە ئەو كەرە
بێزەوە دادێە ، مەترسن قسە مەترسێن ،
هەرموو مندالێكی وەكو مسعودی شەوی
دەرانی شێخ و مەشایخ لە بۆ ئازانی (بە
پێكەنینەوە) .

• ماموستا مەبەستم لە دیمەزای گۆشەگیری
بوو ، یانی شەوانە تەنیایی و بیركردنەوە
، چونكە پێم وایە حەتمەن بە قۆناغی
گۆشە گیری دا تەپەڕیون ؟ .

• قوربان ئەمن گۆشەگیر بووم بە شێوەیەكی
عەجایەب ، ئەمن موئەتەی بووم بە تەفسی
خوام ، پاشان ئەو ئەزموونەی لە ژیانم لە بۆ
من رووی دا كەم كەس لە بۆی رووی دا .. ئەمن
ئەسڵوەی بەیتی (١٩٥٥ - ١٩٥٧) كە لە حقوق
دەرچووم لە (١٩٥٧) تاكو سالم جێی یاسی
وەرگێرانەوە بە تەدریس و بە هەموو شتێك ،
بە ئیجازە و جومعە و هەمووشتێك لە (١٩٥٥)
ئەمن دەرچووم لە حقوق لە (١٩٧٥) سالم
وەكالەتی كرد ، ئەو حەفتا سالە ئەمن وەكو
روهبانان ژیاوم ، ئەمن دەسكەوت رۆژێكی
ناتوانیم هەرپێنجمان سەرف دەكەم ، چونكە
نەمدەچوومە دەری ، كە میوان دەهاتن ئەم

قیوتەكرا بە عەینی حالی ئاسایی ، ئەحە
حالەت و پانتۆڵ ، جیا شێوانە بە ئایبەت
زستانێ هەتا بەهاری ، هەرخەریكی تەفكر و
نووسین و ، یەعنی ئیكولوایتەوەی ئەو
دونیایەی مالی و مشاریع سرت ئەوەشێتم ،
شتەكان ئاڵای دەتواشتە ئەمن ئەو چەند
سالەی گۆشەگیر بووم ، ئیرادەی تریش هەیە
كە لزوم نییە بگوترێن ، ئەمن بە
عومری خۆم گۆشەگیر بووم ، بەعومری خوام
حەزم لەهەرشتە نەبووە ، كەموانەی سەفەر
دەبیتم ، كاكە دام دێتی هەندەم بێ ناخۆشە ،
جیا ئەگەر ئێستا ئەمشانی جانتاكەم بكەی
هیچی تیدا نییە ، بڕوانە پەت گرانی لەگەڵ
دازانم جێ لەحەمول ناكەم .

• ئەوە ماموستا ؟
وەلا كەیفی خۆیە

• ئەگەر بەرپێزتان مالووبەیوین مامانە
؟
بە خوای مالمیش بوویم (بە پێكەنین)

• گەر یەك دوو پرسیاری تریش
كورە دە پارێت !

• لە حیاتی شیعری شارستانیەتەكان
پێشكەوتووی پەیڤێكی شارستانیەتەكان
لەكوردا دایە هەندێك بانگەشەی بۆ
دەكەن ئەوانە (.....) ؟!

ماموستا ئەوانەی ئەو پێشنیارە دەكەن گوڕی
ئەوە نین خۆیان عەرفی شتی ئاوەكین وازی لێ
بێنە . »

• ماموستا دەربارەی زمانی ئەدەبی
یەكگرتووی كوردی ؟

قوربان ئەوە حیكایەتێكە چ بڵێم بە خودای
هەقێكی حەرپی عومومی زەحمەتە ، زمانی
كوردی یەكگرتوو قوربان وەحدەی رەئیسی
هەیێ لە هەموو هەرێمەكان بی شتە پاپان و

سۆزان و بانیتان ، ئەو سێ بە دەمێ پەك بگرن ، ئەو سێ بە دەمێ رقی لە یەکدی ئەبێتەوە ، ئەو سێ بە دەمێ لە پەکتری بسەلمێن و پەك لە پەکتر بسەلێنی ، ئێستا هەرچەندە سەلمانی کە لە هەموو پاریس گوتەی هەموو هەرچەندە ، دەمێ گوردیش شتێکی وابکا ، بەڵام ئەگەر لێی بگەرێن ئەو تۆ بە کەیفی خۆت بنووسی ئەمیش هیچ قابیلی تاین هەتا فاسی قیامەتی ، خەڵکی سۆزمانی ئەمشتە ئیحترازەکیان هەیە بە خۆیان ، غەڵەتیان هەیە مەسەلەن یەك لەو شتانەی کە دەیایە خەڵکەکە بیزانێ کە دەنووسێ (پەرامیەر) غەڵەتەکی زۆر قەزیەیە ، چونکە ئەمە (پەرامیەر) مان هـــــەیە (پەرانیەر) مان هەیە (سەرانسەر) مان هەیە (دەورانەدەور) مان هەیە ، ئەو سێ کەلیمە .

ئەوە مەعلومە ئەتۆ خۆڵت دەزانی ئوونی ساڵێ پێش بێ ، بۆ پەکە دەڵێتە بێ مەسەلە دەڵێی (پنیفی) ئەڵێ (پەیغی) ، (پەیوژ) لە هەموو جێیەکی کە نوون ساکن بوو لە پێش بێ ، هەتا لە ئینگلیزی نوونەکە دەکاتە میم مەسەلەن (ئین دیرێکشیت ، ئیم پۆسیبل) خۆی هەربووکی ئینە ، بەڵام پۆسیبلەکە نوونەکەی ئیتی کردیتە میم (ئیم پۆسیبل) جا لە هەموو سیفاتی غەلتی ئێمە یە ، یەك ئەوان (یەکێتی) ئەوە فیعل بێ مەعنایە ، دەبێ بڵێین (یەکێتی) دەنا فیعل بێ مەعنایە ، چونکە مەسەلە (ئیتالیاکە) ئەوە دەڵێی (ئیتالیەکە) باشە سیفەتێکی بدەیە ئازایەکان (ئیتالیە ئازایەکان) خۆ ناڵێی (ئیتالی ئازایەکان) خۆ مەجبووری بڵێی (ئیتالیە ئازایەکان) جا ئەو تەرزە شتانە دەربێ ئەگرێتە ئەمن گوڵەمەتاتە لەو بابەتانە ئیتیتیم هەیە ، بەڵام بێ ئی دۆستم یەعنی مەجالم نیە بچمە سەر نووسین و نازانم چی وەکوو خۆی ئەسەرچی چی بۆ ئەڵێن (زاوا سازی پێوانە) ئەگەڵ حێیان ئەو باسەم کردوون .

، چەنتانان گەر شتێك ماوە بڵێن و بۆ ئەوەی ئەوەی زیاتر ماندووت نەکەین

- وەڵلا هەرئەوەندەیە مەمنونتم ، وابەرەم دەڵی و دەنگم دەگەمێنی بە خەڵکی و ئەڵێم ، ئەگەلم بە ئەمنی و ئەوە ناو ئاویش بڵێم چی ، ئێت هەڵئەگرێنــەوە ، یەعنا بەحۆ یەکدی دەبینینەوە جارێ ئەرو دووجاری تر و سێ جاری تر ، ئەگەر بشمێنێوە (دەمێنی ساڵی خواردەنی ئیوەرۆ ی ٩٩/٨/١٠) بە دەعوەتێم کاسێتەکان بسڕیەوە ، ئەگەر بشمێنێوە لەوانەیە پارێت دەر خوارد دەم

* هەڵوو مامۆستا پێم وایە پێم دەڵێی ئێگەیشتن لە پلاو خواردن چاکترە ، لە

* گۆڕانی جارێکی تر سوپاسی بۆ خاوکاری بەرێزتان ، بەو هەموو ئەوزاع و رێزەوە